**Objaśnienia do formularza „Załącznik do sprawozdań:
F-03, SP, SG-01 środki trwale dotyczący nakładów na środki trwale służących ochronie środowiska
i gospodarce wodnej oraz uzyskanych efektów rzeczowych”**

Za 2008 rok

Uwaga: W e-mailu każdy znak powinien zostać wpisany w odrębną kratkę
Przykład wypełnienia e-maila:

Z	E	N	O	N	.	K	O	W	A	L	S	K	I	@	X	X	X	.	Y	Y	Y	.	P	L
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Badanie statystyczne dotyczące nakładów na środki trwale oraz efektów rzeczowych ochrony środowiska od danych za 1999 r. w ujęciu metodologicznym **oparto na rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r.** w sprawie Polskiej Klasyfikacji Statystycznej Dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska (**Dz. U. Nr 25, poz. 218**). Klasyfikacja ta - jako dalsze dostosowanie badań statystycznych do standardów międzynarodowych - opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ i podręcznika EUROSTAT-u (Urzędu Statystycznego Unii Europejskiej) pt. „Europejski System Zbierania Informacji Ekonomicznych Dotyczących Środowiska (SERIEE)”.

Jednostki realizujące przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną sporządzają działy 1 i 2 niniejszego Załącznika **wpisując tylko te kierunki poniesionych nakładów na środki trwale i efekty rzeczowe oraz ich symbole z Wykazu 3A i 3B, które pisane są kursywą.**

Uwaga: Sprawozdanie negatywne (gdy brak nakładów na środki trwale w ochronie środowiska i gospodarce wodnej lub efektów rzeczowych tych przedsięwzięć) **należy również wysłać do US Katowice.**

W ustawie o rachunkowości¹⁾ wyróżnia się dwie grupy inwestycji: długoterminowe i krótkoterminowe. Inwestycje długoterminowe są grupą aktywów trwałych i obejmują:

- nieruchomości,
- wartości niematerialne i prawne,
- długoterminowe aktywa finansowe (udziały, akcje i inne papiery wartościowe, pożyczki itp.),
- inne inwestycje długoterminowe.

Inwestycje krótkoterminowe to grupa aktywów obrotowych, która obejmuje głównie krótkoterminowe aktywa finansowe (płatne i wymagalne, lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub od daty ich założenia, wystawienia lub nabycia, albo aktywa pieniężne), takie jak: udziały lub akcje, inne papiery wartościowe, udzielone pożyczki lub środki pieniężne i inne aktywa pieniężne (weksle, czeki obce, czeki podróżne).

Nakłady inwestycyjne mogą być finansowe lub rzeczowe. Ich celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie. Nakłady te dzielą się na nakłady na środki trwale oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwale w ochronie środowiska i gospodarce wodnej obejmują:

- koszty ponoszone przy nabyciu gruntów (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu),
- budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej, (w tym m. in. na roboty budowlano - montażowe, dokumentacje projektowo – kosztorysowe),
- urządzenia techniczne i maszyny,
- środki transportu,
- narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie,
- inne środki trwale, których celem jest uzyskanie efektów ochronnych lub efektów w gospodarce wodnej.

Należy zaliczyć:

- opłacone nakłady na ulepszenie środków trwałych związanych z ochroną środowiska lub gospodarką wodną polegające na przebudowie, rozbudowie, modernizacji lub rekonstrukcji,
- działalność badawczo-rozwojową (wymienioną w punkcie 8 Wykazu 3A),
- pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska (wymienioną w punkcie 9 Wykazu 3 A).

Definicje takie jak: **Cena nabycia, Koszt wytworzenia, Oplacony nakład, Aktywa finansowe, Aktywa pieniężne, Wartości niematerialne i prawne** – obszernie omówione są w ustawie o rachunkowości¹.

Podstawowym celem realizowanej inwestycji powinna być ochrona środowiska i gospodarka wodna (w dalszej części objaśnień wymieniono kierunki poniesionych nakładów na środki trwałe w ochronie środowiska i gospodarce wodnej).

Nie należy uwzględniać nakładów na środki trwałe (często przyjaznych dla środowiska), mających na celu głównie zaspokojenie potrzeb technologicznych, wzrost efektywności produkcji, bezpieczeństwo i higienę pracy oraz oszczędzanie energii w **przypadku, jeżeli celem nie jest ochrona środowiska**.

Dział 1. Nakłady na środki trwałe w ochronie środowiska i gospodarce wodnej.

W dziale tym podaje się dane grupując je zgodnie z kierunkiem poniesionych nakładów na środki trwałe opisanym w **Wykazie 3A** (z tym, że **należy wykazać tylko symbole i kierunki pisane kursywą**) oraz źródłem finansowania.

Środki trwałe na ochronę środowiska mogą występować jako:

1. **Urządzenia „końca rury”** dotyczące unieszkodliwiania i redukcji już wytworzonych zanieczyszczeń. Urządzenia te służą ochronie środowiska nie wpływając na proces produkcyjny (produkcja może być prowadzona bez tych urządzeń), lecz redukując lub eliminując zanieczyszczenia już po ich wytworzeniu (np. oczyszczalnia ścieków, składowisko odpadów).

Urządzenia „końca rury” należy oznaczyć na formularzu w rubryce 6 symbolem „1”.

W *Wykazie 3 A. Kierunki poniesionych nakładów na środki trwałe w ochronie środowiska* - urządzenia te oznaczone są symbolami: 1.2.1.1, 1.2.1.2, 1.2.2.1, 1.3, 2.2.1, 2.2.2, 2.3.1, 2.3.2, 2.3.3, 2.3.4, 2.4, 2.5, 2.6.3, 3.2, 3.2.1, 3.2.2, 3.2.2.1, 3.3.1, 3.3.1.1, 3.3.1.2; 3.3.1.2.1; 3.3.2.1, 3.3.2.2, 3.3.3, 3.3.3.1; 3.4.1, 3.4.1.1, 3.4.1.2, 3.4.1.2.1, 3.4.2.1, 3.4.2.2, 3.4.3, 3.4.3.1, 3.4.3.2; 3.4.3.2.1; 3.5, 3.6.1, 3.6.2, 3.6.3, 4.5, 5.2.1, 5.2.2, 5.2.3, 5.3, 6.1, 6.2, 6.3, 7.2, 7.3, 9.1, 9.2,

Nakłady na ten rodzaj środków trwałych w całości zaliczane są do ochrony środowiska.

2. **Działania zapobiegające powstawaniu zanieczyszczeń - „technologie zintegrowane”** są związane z funkcjonowaniem specyficznych urządzeń, zmianami w praktykach zarządzania (zarządzanie środowiskowe) oraz stosowaniem nowych surowców do produkcji, w wyniku, których zmniejsza się zanieczyszczenie wynikające z działalności firmy. Urządzenia (technologie) zapobiegające powstawaniu zanieczyszczeń stanowią całość lub część procesu produkcyjnego tak dostosowane, żeby zmniejszyć ilość i jakość wytwarzanych zanieczyszczeń powstających w procesie produkcyjnym. W wyniku funkcjonowania tych urządzeń (technologii) produkcja staje się bardziej czysta i przyjazna dla środowiska.

Nakłady na ten rodzaj środków trwałych tylko częściowo zaliczane są do ochrony środowiska.

Są to nakłady **dotatkowe** w porównaniu z nakładami na alternatywną technologię nie uwzględniającą aspektów ochrony środowiska (np. modernizacja oświetlenia – nakłady na środki trwałe w ochronie środowiska są różnicą między nakładami na zakup oświetlenia tradycyjnego i energooszczędnego).

Gdy środki trwałe przyjazne środowisku są standardowe i nie mają tańszych odpowiedników, mniej przyjaznych środowisku, nakłady na ich nabycie, wytworzenie, leasing finansowy nie są traktowane jako nakłady na środki trwałe w ochronie środowiska.

„Technologie zintegrowane” należy oznaczyć na formularzu w rubryce 6 symbolem „2”.

W *Wykazie 3 A. Kierunki poniesionych nakładów na środki trwałe w ochronie środowiska* – działania te oznaczone są symbolami: 1.1.1.1, 1.1.1.1.1, 1.1.1.2, 1.1.1.3, 1.1.2.1, 2.1, 2.1.1, 2.6.1, 3.1, 3.1.1, 5.1.1, 5.1.2, 5.1.3, 9.4.1.1, 9.4.1.2,

Pozostałe oznaczenia w *Wykazie 3 A. Kierunki poniesionych nakładów na środki trwałe w ochronie środowiska* - mogą dotyczyć urządzeń „końca rury” i/lub „technologii zintegrowanych” (symbol „1” lub „2”): 1.4, 2.6.2, 2.6.4, 3.6.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4., 4.6, 5.4; 6.4, 7.1, 7.4, 8.1, 8.2, 9.3, 9.4.2.

Uwaga: powyższe przyporządkowanie poszczególnych środków trwałych do urządzeń „końca rury” (symbol „1”) lub „technologii zintegrowanych” (symbol „2”) prosimy traktować jako orientacyjne, wymagające samooceny inwestora przed ostatecznym zakwalifikowaniem.

¹ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694, z późn. zm.).

Uwaga: nakłady na środki trwałe w **sektorze publicznym** (grupującym własność: państwową, tj. Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych, samorządu terytorialnego oraz mieszaną z przewagą kapitału (mienia) sektora publicznego) – zgodnie z metodologią zaleconą przez Biuro Statystyczne Unii Europejskiej EUROSTAT – **w całości zaliczone są do urzędzeń „końca rury”**.

W rubryce 1 wpisać nazwę województwa, powiatu, gminy i miejscowości, gdzie zlokalizowana jest inwestycja.

W rubryce 2 wpisać symbol **1** - gdy miejscowość lokalizacji inwestycji jest miastem, bądź **2** - gdy wsią.

W rubryce 3 wpisują urzędy statystyczne symbol terytorialny (województwa, powiatu i gminy) lokalizacji inwestycji.

W rubryce 4 należy podać nazwy kierunków poniesionych nakładów na środki trwałe według „Wykazu3A” **wpisując tylko kierunki pisane kursywą**.

W rubryce 5 wpisuje się właściwy do nazwy z rubryki 4 symbol kierunku z „Wykazu 3A”

W rubryce 6 w przypadku wystąpienia w danym wierszu nakładów na środki trwałe na urządzenia „**końca rury**” należy wpisać – „1”, a dla **technologii zintegrowanej** – „2”, natomiast w sytuacji, gdy w danym kierunku występują oba rodzaje środków trwałych (urzędzeń), inwestor wypełnia dla tej samej lokalizacji urządzenia dwa wiersze różniące się zapisem w rubryce 6 i z odpowiednimi zapisami w rubryce 7 - 16 określając podział wielkości nakładów na środki trwałe w oparciu o dokumentację - gdy niemożliwe - metodą szacunkową. W rubryce 6 należy wpisać dla odpowiedniego wiersza symbole „1” lub „2”, a dla **gospodarki wodnej** - symbol „4”.

W rubryce 7 podaje się wartość nakładów na środki trwałe poniesionych od początku do końca roku sprawozdawczego (suma rubryk 8 - 16).

W rubryce 8-16 - należy wpisać kwoty (w tysiącach złotych z jednym znakiem po przecinku) według następujących źródeł finansowania:

rubryka 8 - środki własne inwestora,

rubryka 9 - środki z budżetu centralnego,

rubryka 10 - środki z budżetu województwa,

rubryka 11 - środki z budżetu powiatu,

rubryka 12 - środki z budżetu gminy (w przypadku **Załącznika do sprawozdania SG-01 – środki trwałe**, gdy investorem jest gmina środki wpisuje się w rubryce 8 traktując je jako środki własne inwestora z wyjątkiem sytuacji, gdy kilka gmin prowadzi wspólną inwestycję, lecz tylko jedna z nich jest głównym investorem, a pozostałe partycypują w nakładach na środki trwałe wówczas nakłady na środki trwałe gmin partycypujących wykazuje się w rubryce 12),

Uwaga. W rubryce 8 i 12 **nie należy** wykazywać nakładów na środki trwałe finansowanych z gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. To źródło finansowania należy ująć w rubryce 14.

rubryka 13 - środki z zagranicy (uwzględnić tu należy wszelkie środki zagraniczne bezzwrotne i zwrotne uzyskane w ramach międzynarodowych programów i funduszy pomocowych - w tym PHARE, fundusze spójności i strukturalne, pomocy bilateralnej, ekokonwersji),

rubryka 14 - fundusze ekologiczne obejmują środki uzyskane z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych FOŚiGW w formie:

- finansowania zwrotnego, tj. pożyczki, kredyty, konsorcja;

- finansowania bezzwrotnego, tj. dotacje, dopłaty, umorzenia;

- finansowania kapitałowego, tj. zakup akcji, udziałów lub obligacji;

- innych form finansowania, tj. udzielanie poręczeń spłaty kredytów, gwarancji zwrotu.

rubryka 15 - kredyty i pożyczki krajowe, łącznie z bankowymi (także z Banku Ochrony Środowiska) **z wyłączeniem wykazanych w rubryce 14**, tj. bez pożyczek, kredytów uzyskanych od Narodowego i wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,

rubryka 16 - inne środki, np. środki własne rolników oraz nakłady niesfinansowane (np. niezapłacone faktury).

W wierszu 01 w rubrykach 7 - 16 należy podać sumę wierszy od 02 do 10.

W przypadku potrzeby większej liczby wierszy dopuszcza się dołączenie dodatkowych arkuszy „Załącznika...” przyjmując, że wiersz 01 rubryki 7 - 16 na arkuszu pierwszym jest sumą wierszy wszystkich dodatkowych arkuszy.

Dział 2. Efekty rzeczowe oddanych w roku sprawozdawczym środków trwałych służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej.

W dziale tym podaje się efekty rzeczowe (**pisane kursywą**) zgodnie z „Wykazem 3B”.oddane w roku sprawozdawczym, grupując je zgodnie z lokalizacją i rodzajem efektu.

Dla oczyszczalni komunalnych (symbole 2.2.1.2, 2.2.2.2, 2.2.3.2, 2.2.3.2.1.) należy wpisać trzecią jednostkę miary - RLM (równoważna liczba mieszkańców) - patrz „Wykaz 3B”.

W rubryce 1 - wpisać nazwę województwa, powiatu, gminy i miejscowości, gdzie zlokalizowana jest inwestycja.

W rubryce 2 - wpisać symbol „1” - gdy miejscowość lokalizacji inwestycji jest miastem, bądź „2” - gdy wsią.

W rubryce 3 - wpisują urzędy statystyczne symbol terytorialny (województwa, powiatu i gminy) lokalizacji inwestycji.

W rubryce 4 – wpisać nazwy uzyskanych efektów rzeczowych podane w „Wykazie 3B” (tylko **pisane kursywą**).

W rubryce 5 – 7 wpisać symbole uzyskanych efektów rzeczowych i jednostek miar zgodnie z „Wykazem 3B” (tylko **pisane kursywą**).

W rubryce 8 – podać ilość /wielkość uzyskanych efektów rzeczowych.

Uwaga: W przypadku modernizacji np. oczyszczalni ścieków wykazuje się tylko przyrost przepustowości i wskaźnika RLM (dla oczyszczalni ścieków komunalnych), a dla modernizacji składowisk – przyrost powierzchni i przyrost wydajności (pojemności projektowej).

Przy opracowywaniu tego działu należy mieć na uwadze powiązania logiczne danych ze sprawozdań w zakresie:

- *zdolności zainstalowanych urządzeń i instalacji do:*
 - *redukcji zanieczyszczeń pyłowych - OS-1, dział 4, rubryka 1,*
 - *neutralizacji zanieczyszczeń gazowych - OS-1, dział 4, rubryka 2,*
- *oczyszczalni ścieków - OS-3, dział 7 oraz OS-5, dział 1,*
- *budowy i zarządzania składowisk oraz rekultywacji składowisk (hałd, wysypisk, stawów osadowych) - OS-6, dział 2.*
- *długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej - M-06, dział 2; SG-01 część 3 dział 3 oraz RRW-2 dział 2,*
- *stacji uzdatniania wody, oczyszczalni przydomowych, wysypisk i składowisk odpadów - RRW-2 dział 2, (prosimy zwrócić uwagę na rozbieżność zakresową definicji indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków w sprawozdaniu RRW-2.*

OBJAŚNIENIA SZCZEGÓŁOWE do „Wykazów 3 A i 3B”

(poniższe definicje pojęć wynikają z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Statystycznej Dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska (Dz. U. Nr 25, poz. 218) oraz ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), a także ustawy z dnia 18 lipca 2001 r.- Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.), oraz ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251, z późn. zm.).

Ochrona środowiska² – podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej; ochrona ta polega w szczególności na:

- ***racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,***
- ***przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,***
- ***przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.***

Urządzenia do ochrony środowiska - urządzenia lub sprzęt techniczny przeznaczone do wykorzystania w ochronie środowiska. Mogą to być urządzenia w rodzaju urządzeń “końca rury”- nieingerujące w proces produkcyjny, lecz redukujące zanieczyszczenia w procesie produkcji, lub w rodzaju technologii (urządzeń) zintegrowanych, które mogą stanowić część większego procesu produkcyjnego, redukujące ilość

² Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

i zmieniające jakość produkowanych zanieczyszczeń na bardziej przyjazne środowisku. **Nie obejmują urządzeń przeznaczonych wyłącznie do zachowania przemysłowych norm bezpieczeństwa.**

Zapobieganie zanieczyszczeniom przez modyfikację procesów technologicznych - modyfikowanie procesów produkcyjnych mające na celu zmniejszenie zanieczyszczeń. Przystosowanie urządzeń lub procesów produkcyjnych do stosowania czystych produktów. Zwykle jest to charakterystyczna działalność pomocnicza.

Monitoring - zaprogramowany proces pobierania próbek, dokonywania pomiarów i późniejszego ich rejestrowania oraz/lub sygnalizowania różnego rodzaju charakterystycznych cech elementów środowiska, **którego celem jest ocena stanu środowiska i jego zmian.**

Lokalizacja monitoringu (punkt pomiarowy) - miejsce regularnie wykorzystywane do prowadzenia monitoringu, wyposażone lub nie w urządzenia techniczne.

Urządzenia do monitoringu - urządzenia techniczne stosowane w procesie monitoringu. Mogą one pracować lub nie pracować w sieci oraz mogą dotyczyć lub nie monitorowania jednego szczególnego elementu środowiska (zintegrowane stacje monitoringu dla powietrza, wody, gleby itp.). **Urządzenia do monitoringu powietrza nie obejmują stacji meteorologicznych.**

Pomiary, kontrola, działalność laboratoriów w zakresie np. zanieczyszczeń powietrza. Działalność polegająca na zakupie urządzeń i budowie stanowisk pomiarowych oraz sieci stacji kontrolno-pomiarowych dla potrzeb własnych, monitoringu samorządowego oraz Państwowego Monitoringu Środowiska.

KIERUNKI DZIAŁALNOŚCI W OCHRONIE ŚRODOWISKA:

1. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I KLIMATU

Ochrona powietrza dotyczy rodzajów działalności obejmujących budowę, utrzymanie lub obsługę urządzeń przeznaczonych do ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem. Urządzenia takie mają na celu **zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza lub stężenia zanieczyszczeń w powietrzu.**

1.1.1.1 Nowe techniki i technologie spalania paliw - działania, w wyniku, których powstaje mniejsza ilość lub stężenie zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, np. modernizacja kotłowni i ciepłowni, instalacja urządzeń do ponownego wykorzystania spalin, zmiana pomp ssących na próżniowe, systemy wymiany pary, instalacja pieców fluidalnych. Gazyfikacja gospodarstw domowych - jako kompleksowo realizowane zadanie, gdy głównym jego celem jest ochrona środowiska.

Uwaga. W dziale 2 nie wykazuje się efektów redukcji zanieczyszczeń pyłowych lub gazowych, ponieważ jest to zmniejszenie emisji.

1.1.2 Ochrona klimatu i warstwy ozonowej - działalność zmierzająca do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych oraz gazów, które niekorzystnie wpływają na warstwę ozonową stratosfery (dwutlenek węgla, metan, podtlenek azotu, freony i halony).

1.1.1.3 Niekonwencjonalne źródła energii – obejmują głównie odnawialne źródła energii wykorzystujące w procesie przetwarzania niezakumulowaną energię słoneczną w rozmaitych postaciach, w szczególności energię rzek, wiatru, biomasy, energię promieniowania słonecznego w bateriach słonecznych. Przedsięwzięcia z tego zakresu zazwyczaj dotyczą: elektrowni wodnych przepływowych (bez możliwości magazynowania wody) i zbiornikowych, elektrowni wiatrowych, wykorzystania nowoczesnych ogniwo i kolektorów słonecznych w przemyśle, rolnictwie i gospodarstwach domowych, wykorzystania: energii geotermalnej, z biomasy, ciepła gruntu lub ciepła odpadowego.

1.2.1 i 1.2.2 Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, instalacja urządzeń, wraz z wyposażeniem, zapewniających zmniejszenie ilości bądź stężenia emitowanych zanieczyszczeń.

Uwaga. Zdolność zainstalowanych urządzeń i instalacji do redukcji zanieczyszczeń odczytuje się z tablicy znamionowej lub dokumentacji technicznej.

1.2.1.2 i 1.2.2.1 Neutralizacja /redukcja/ gazów odlotowych - urządzenia przeznaczone do usuwania/redukcji substancji zanieczyszczających powietrze, emitowanych przy spalaniu paliw lub podczas innych procesów technologicznych. **Obejmuje również rodzaje działalności, których celem jest zwiększenie rozproszenia gazów dla zmniejszenia stężenia zanieczyszczeń powietrza.**

2. GOSPODARKA ŚCIEKOWA I OCHRONA WÓD

Ochrona wód³ polega w szczególności na: unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczenia wód, w szczególności zanieczyszczenia substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego oraz zapobieganiu niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody.

Celem ochrony wód² jest utrzymanie lub poprawa jakości wód, biologicznych stosunków w środowisku wodnym i na obszarach zalewowych, tak aby wody osiągnęły co najmniej dobry stan ekologiczny i w zależności od potrzeb nadawały się do: zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,; bytowania ryb w warunkach naturalnych oraz umożliwiała ich migrację; rekreacji oraz uprawiania sportów wodnych.

2.2 Sieć kanalizacyjna - system kolektorów, rurociągów, przewodów i pomp do odprowadzania ścieków, z miejsc ich powstawania do oczyszczalni ścieków lub do miejsc, skąd są odprowadzane do wód powierzchniowych.

Przykanalik (przyłącze kanalizacyjne⁴) – odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku – od granicy nieruchomości do budynku.

Komory fermentacyjne (zbiorniki septyczne) - osadniki gnilne - zbiorniki, **przez które przepływają ścieki** i w których wytrącają się zawiesiny w postaci osadu ściekowego. Substancje organiczne zawarte w ściekach i osadach ulegają częściowemu rozkładowi przez bakterie beztlenowe i inne mikroorganizmy.

2.3 Oczyszczanie ścieków - proces mający na celu dostosowanie ścieków do standardów środowiskowych lub innych norm jakości. Wyróżnia się trzy metody oczyszczania: mechaniczne, biologiczne i o podwyższonym stopniu oczyszczania (w tym chemiczne). Dla celów obliczenia ogólnej ilości oczyszczonych ścieków należy wykazywać jedynie ilość, która była poddana najwyższemu z wymienionych stopni oczyszczania. Tak więc ścieki oczyszczane mechanicznie i biologicznie powinny być wykazywane jako ścieki oczyszczane biologicznie, a ścieki oczyszczane wszystkimi metodami powinny być wykazywane jako oczyszczane metodą o podwyższonym stopniu oczyszczania.

Uwaga. W dziale 2 nie wykazuje się separatorów.

Oczyszczanie biologiczne ścieków - procesy z wykorzystaniem mikroorganizmów tlenowych i beztlenowych, w wyniku, których powstają ścieki oczyszczone, oddzielone z nad osadu ściekowego, oraz osad ściekowy zawierający biomasę łącznie z zanieczyszczeniami. Procesy oczyszczania biologicznego stosowane mogą być bez lub łącznie z oczyszczaniem mechanicznym oraz z podwyższonym stopniem oczyszczania.

Oczyszczanie mechaniczne ścieków - procesy fizyczne i mechaniczne, w wyniku, których powstają zdekantowane ścieki i osad ściekowy. Procesy mechaniczne mogą być stosowane bez lub łącznie z oczyszczaniem biologicznym oraz procesami podwyższonego stopnia oczyszczania. Oczyszczanie mechaniczne obejmuje co najmniej takie procesy, jak sedymentacja, flotacja itp.

Podwyższony stopień oczyszczania ścieków - procesy pozwalające na redukcję specyficznych składników ścieków, która nie jest możliwa do osiągnięcia podczas innych procesów oczyszczania. Obejmują one wszystkie jednostkowe procesy nieobjęte oczyszczaniem mechanicznym i biologicznym, np. koagulację chemiczną, flokulację (kłaczkowanie) oraz strącanie; chlorowanie (z punktem przełamania), usuwanie składników lotnych (stripping), filtrowanie, cedzenie na mikrositach, selektywną wymianę jonów, absorbcję na węglu aktywnym, osmozę odwróconą, ultrafiltrację, elektroflotację. Powyższe procesy prowadzą do podwyższenia stopnia oczyszczania ścieków, jeżeli wspomagają oczyszczanie mechaniczno-biologiczne.

2.3.4 Podczyszczanie ścieków przemysłowych - proces powodujący obniżenie stężeń zanieczyszczeń w ściekach w stopniu umożliwiającym ich odprowadzenie do kanalizacji (miejskiej, zakładowej lub gminnej) lub do zakładowej oczyszczalni (np. usuwanie metali ciężkich, tłuszczów, neutralizacja ścieków itp.).

2.4 Oczyszczanie/ uzdatnianie / wód chłodniczych - proces stosowany do uzdatniania wody chłodniczej w celu dostosowania jej do wymaganych norm przed wypuszczeniem do środowiska. Woda chłodnicza stosowana jest do odprowadzania ciepła.

³ Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne.

⁴ Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858, z późn. zm.).

2.6.1. Systemy obiegowego zasilania wodą - polegające na budowie systemów zasilania wodą z zamkniętymi cyklami łącznie z obiegowymi systemami hydraulicznego odpopielania i usuwania różnych osadów, a także systemami kolejnego i powtórnego wykorzystania wody zainstalowane w celu oszczędnego gospodarowania wodą. **Nie zalicza się tu centralnego ogrzewania i wielokrotnego wykorzystania wody w zakładach eksploatacji kruszywa.**

2.6.2. Zabezpieczenie przed przenikaniem do rzek, mórz oraz innych akwenów zanieczyszczeń powstających przy transporcie wodnym - działania w rejonach portów, zbiorników wodnych, akwenów rzecznych polegające na budowie urządzeń odbioru odpadów stałych i ciekłych łącznie ze zbiornikami odpadów okrętowych oraz stacjami ochrony przed wylewem ropy. **Ponadto nakłady na budowę oczyszczalni brzegowych służących do oczyszczania wód balastowych i zanieczyszczeń przy transporcie wodnym, w tym także przy spławianiu drewna.**

2.6.3. Utworzenie strefy ochrony źródeł i ujęć wody - działania związane z utworzeniem strefy ochrony wód z kompleksowymi działaniami o kierunku technologicznym, hydrotechnicznym, sanitarnym i innymi ukierunkowanymi na zapobieganie zanieczyszczeniu, wyniszczeniu zasobów wodnych oraz na ulepszenie jakości wody.

3. GOSPODARKA ODPADAMI

Urządzenia związane z wykorzystaniem, unieszkodliwianiem lub usuwaniem odpadów - zakład lub część zakładu w całości lub częściowo przeznaczony do wykorzystania, unieszkodliwiania lub usuwania odpadów oraz sprzęt techniczny przeznaczony do wykorzystania, unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, stanowiący część innego procesu produkcyjnego. **Definicja ta obejmuje również przyległe tereny przeznaczone do składowania odpadów, w tym składowiska i obszary morza wykorzystywane do tego celu.**

Unieszkodliwianie odpadów - proces, którego celem jest zmiana fizycznych, chemicznych lub biologicznych cech lub składu każdego rodzaju odpadów w celu ich neutralizacji, sprawienia, że nie będą one niebezpieczne, będą bezpieczniejsze do transportu, będą nadawały się do odzysku lub składowania, lub w celu zmniejszenia ich ilości. Poszczególne rodzaje odpadów mogą poddawane być więcej niż jednemu procesowi unieszkodliwiania. **Definicja obejmuje również proces recyklingu przeprowadzany w celu ochrony środowiska.**

Usuwanie odpadów - obejmuje przemieszczanie odpadów na końcowe miejsce przeznaczenia (składowania) odpadów, dla których nie przewiduje się dalszego wykorzystania, chociaż w praktyce może się to zdarzyć (np. pozyskiwanie biogazu).

Unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych - obejmuje procesy unieszkodliwiania fizycznego/chemicznego, unieszkodliwiania termicznego, unieszkodliwiania biologicznego, kondycjonowania odpadów promieniotwórczych i każdą inną właściwą metodę unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

Kondycjonowanie odpadów promieniotwórczych - działania, które przekształcają odpady promieniotwórcze (z wyjątkiem odpadów z elektrowni jądrowych) w odpady nadające się do transportu i/lub magazynowania i/lub składowania.

Usuwanie odpadów niebezpiecznych - obejmuje przemieszczanie na: składowiska specjalnie zabezpieczone, składowiska podziemne oraz składowanie w morzu i każdą inną dozwoloną metodę. W Polsce składowanie podziemne wymaga uzyskania koncesji geologicznej, natomiast składowanie w morzu wymaga uzyskania specjalnego zezwolenia.

Uwaga. Opłaty poniesione za likwidację mogielników lub wywiezienie odpadów do unieszkodliwienia traktowane są jako koszty bieżące i nie powinny być wykazywane w „Załączniku...”.

Składowiska - podziemne lub naziemne **miejsca ostatecznego składowania odpadów**, kontrolowane lub niekontrolowane pod względem różnych wymogów sanitarnych, ochrony środowiska lub innych wymogów bezpieczeństwa.

Składowiska specjalnie zabezpieczone – umożliwiają przechowywanie **niebezpiecznych odpadów** w taki sposób, aby były one efektywnie zabezpieczone przed rozproszaniem w środowisku lub przedostały się do środowiska tylko w dopuszczalnych granicach. Składowiska takie mogą występować na specjalnie wybudowanych obszarach bezpieczeństwa.

Składowanie podziemne - tymczasowe magazynowanie lub końcowe składowanie **odpadów niebezpiecznych** pod ziemią, w miejscach spełniających określone kryteria geologiczne i techniczne.

Unieszkodliwianie odpadów innych niż niebezpieczne - obejmuje procesy unieszkodliwiania fizycznego/chemicznego, spalanie (spopielenie) odpadów, unieszkodliwianie biologiczne i każdą inną metodę unieszkodliwiania.

Usuwanie odpadów innych niż niebezpieczne - obejmuje przemieszczanie na składowiska oraz składowanie w morzu i wszelkie inne dozwolone metody.

Fizykochemiczne unieszkodliwianie odpadów - obejmuje różne metody rozdzielania i zestalania fazowego, za pomocą których odpady wiązane są w obojętną, nieprzepuszczalną masę. Rozdzielanie fazowe obejmuje szeroko stosowane metody kondycjonowania ścieków, suszenia osadu na poletkach osadowych oraz długotrwałe składowanie w zbiornikach, flotację za pomocą powietrza oraz różne metody filtrowania i odwirowywania, adsorpcję/desorpcję, destylację próżniową, ekstrakcyjną i azeotropową. Procesy zestalania lub wiązania, dzięki którym odpady przemieniają się w nierozpuszczalny twardy materiał, stosowane są generalnie jako wstępne metody unieszkodliwiania przed składowaniem ich na składowiskach. Metody te obejmują sporządzanie mieszanki odpadów z różnego rodzaju substratami lub reakcje polimeryzacji organicznej albo mieszanie odpadów ze spoiwem organicznym.

3.2 Zbieranie odpadów i ich transport - zbieranie odpadów, przez służby komunalne lub podobne instytucje albo przez prywatne, czy też państwowe firmy, wyspecjalizowane przedsiębiorstwa lub ośrodki rządowe, oraz ich transport do miejsca ich unieszkodliwiania lub składowania.

Zbieranie odpadów komunalnych może być selektywne (tj. wykonywane specyficznym dla danego rodzaju produktu) lub niezróżnicowane (tj. obejmujące w tym samym czasie wszystkie odpady). Oczyszczanie ulic powinno być wykazywane w części dotyczącej odpadów publicznych oraz zbierania odpadków z ulic. **Nie dotyczy także usług w zakresie odśnieżania.**

Transport odpadów obejmuje przemieszczanie odpadów z miejsc ich wytwarzania do miejsc ich wykorzystywania, unieszkodliwiania (łącznie ze składowaniem) lub miejsc gromadzenia, w tym ich przemieszczania do odbiorcy i od odbiorcy odpadów.

3.3.1 Spalanie - proces termicznego unieszkodliwiania odpadów, podczas którego chemicznie związana energia spalanej materii przemieniana jest w energię cieplną. Związki palne przemieniane są w gazy spalinowe. Niepalna materia nieorganiczna pozostaje w postaci żużla i popiołu lotnego.

3.3.1.1 Termiczne przekształcanie odpadów - proces utleniania gazowych, ciekłych lub stałych odpadów, przebiegający w wysokiej temperaturze (powyżej 600°C), przekształcający je w gazy, substancje ciekłe oraz pozostałości stałe. Powstające spaliny mogą być uwalniane do atmosfery (z odzyskiem lub bez odzysku ciepła oraz z oczyszczaniem lub nie), a powstały żużel lub popiół składowane są na składowiskach. Głównymi urządzeniami technologicznymi stosowanymi do termicznego przekształcania odpadów są: piece obrotowe, piece wielokomorowe oraz piece fluidalne. Pozostałości po termicznym przekształcaniu odpadów mogą być czasem uznawane za odpady niebezpieczne. Termiczne przekształcanie odpadów może odbywać się na lądzie lub na morzu. Energia cieplna wydzielająca się podczas procesu spalania może, lub nie, być wykorzystana do wytwarzania pary, gorącej wody lub energii elektrycznej.

3.3.3 i 3.4.3 Inne metody unieszkodliwiania/usuwania (dla wszystkich rodzajów odpadów) - każde postępowanie (łącznie z recyklingiem) modyfikujące właściwości odpadów w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożeń dla życia lub zdrowia ludzi oraz dla środowiska i/lub, pozwala na ich długotrwałe bezpieczne magazynowanie.

3.6 Pozostałe metody unieszkodliwiania i usuwania odpadów innych niż niebezpieczne – przedsięwzięcia polegające na: - budowie zakładów i zakupie urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów (np. budowa zakładów produkcji materiałów budowlanych i kruszyw drogowych na bazie odpadów mineralnych, zakładów przeróbki odpadów górniczych), rekultywacji składowisk oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych obejmujące rekultywację techniczną i biologiczną oraz działania na rzecz zagospodarowania zrehabilitowanych terenów.

3.6.1 Recykling odpadów⁵ – taki odzysk, który polega na powtórnym przetwarzaniu substancji lub materiałów zawartych w odpadach w procesie produkcyjnym w celu uzyskania substancji lub materiału o przeznaczeniu pierwotnym lub o innym przeznaczeniu, w tym też recykling organiczny, **z wyjątkiem odzysku energii.**

⁵ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach.

- **recykling organiczny** to obróbka tlenowa, w tym kompostowanie lub beztlenowa odpadów, które ulegają rozkładowi biologicznemu w kontrolowanych warunkach przy wykorzystaniu mikroorganizmów, w wyniku, której powstaje materia organiczna lub metan; **składowanie na składowisku odpadów nie jest traktowane jako recykling organiczny.**

- **odzysk** to wszelkie działania, niestwarzające zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów lub energii i ich wykorzystania.

4. OCHRONA I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI UŻYTKOWEJ GLEB, OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH

Ochrona gleby i wód - działalność związana z ochroną środowiska *obejmująca budowę, utrzymanie i obsługę urządzeń służących do neutralizacji zanieczyszczeń gleby oraz oczyszczania wód podziemnych. Obejmuje również zapobieganie infiltracji zanieczyszczeń.*

4.1 Zapobieganie infiltracji /przenikaniu/ zanieczyszczeń - dotyczy modyfikacji procesów produkcyjnych. Ma na celu zmniejszenie lub wyeliminowanie przedostawania się substancji zanieczyszczających do gleby i wód powierzchniowych, podziemnych i gruntowych. Obejmuje przede wszystkim rodzaje działalności związane z uszczelnianiem powierzchni gruntów zakładów przemysłowych, zakładaniem zbiorników dla odpływów zanieczyszczeń, wycieków oraz umacnianiem urządzeń magazynowych i środków transportu zanieczyszczeń.

4.3 Ochrona przed erozją i inną fizyczną degradacją - działalność związana z prowadzeniem przeciwozyjnych nasadzeń leśnych w wąwozach i parowach, na brzegach rzek i zbiorników wodnych, na wydmach, tarasach i zboczach górskich zagrożonych erozją, jak również związane z budową stref ochrony leśnej.

4.4 Zapobieganie zasoleniu gleb oraz przywracanie właściwego zasolenia - nakłady na działalność związaną z zakwaszaniem i nasycaeniem solą oraz regulacją stanu wilgotności gleby (również zakupy urządzeń hydrotechnicznych).

5. ZMNIEJSZANIE HAŁASU I WIBRACJI (z wyłączeniem ochrony miejsc pracy),

Budowa urządzeń anty-hałasowych - rodzaje działalności związane z instalowaniem urządzeń antyhałasowych: ekranów, wałów, żywopłotów, okien antyhałasowych itp. *Definicja obejmuje również przebudowę nawierzchni odcinków ulic miejskich lub szlaków kolejowych w celu zmniejszenia hałasu.*

Zmniejszanie hałasu i wibracji - działalność mająca na celu zmniejszenie emisji hałasu lub wibracji ze źródła w celu ochrony środowiska (w tym człowieka). Dla celów niniejszej klasyfikacji **definicja ta nie obejmuje zmniejszania hałasu w celu ochrony miejsc pracy. Nie dotyczy też wyburzania zabudowań mieszkalnych z powodu nadmiernego narażenia na hałas i wibracje.**

Uwaga: Nie traktuje się jako ochrony przed hałasem i wibracjami przedsięwzięć związanych ze zmniejszeniem uciążliwości na stanowisku pracy wynikających z zasad bezpieczeństwa i higieny. W dziale 2 nie wykazuje się okien antyhałasowych.

6. OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZU

6.1 Ochrona i odbudowa gatunków i siedlisk - rodzaje działalności związane z ochroną ekosystemów i siedlisk istotnych dla utrzymania gatunków zwierząt i roślin. *Obejmuje również ochronę wartości estetycznych krajobrazu, jak również ochronę prawnie chronionych obiektów przyrodniczych.*

6.2 Ochrona naturalnego i półnaturalnego krajobrazu - każda działalność związana z ochroną lasów i zadrzewień, jako naturalnych elementów środowiska, *obejmująca m.in. działania mające na celu zapobieganie pożarom na obszarach leśnych.*

7. OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM (z wyłączeniem bezpieczeństwa zewnętrznego)

Ochrona środowiska - każda działalność mająca na celu zmniejszenie lub wyeliminowanie negatywnych skutków promieniowania emitowanego z każdego źródła oprócz elektrowni jądrowych i urządzeń wojskowych. **Nie obejmuje pomiarów ochronnych wykonywanych w miejscach pracy.**

8. DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA

Działalność badawczo-rozwojowa - obejmuje badania podstawowe, badania stosowane i prace rozwojowe, tj. badania i rozwój.

9. POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA

Zarządzanie środowiskiem - każda możliwa do zidentyfikowania działalność skierowana na wspieranie decyzji podejmowanych w kontekście działalności związanej z ochroną środowiska, czy to przez jednostki rządowe,

czy inne. Działalność taka powinna być umieszczona w 1-cyfrowych kategoriach niniejszej klasyfikacji. W przypadku gdy nie jest to możliwe, powinna być włączona do podgrupy 9.1 niniejszej klasyfikacji.

9.2 Działalność edukacyjna, szkoleniowa i informacyjna - każda działalność, której celem jest edukacja lub szkolenie z dziedziny środowiska oraz rozpowszechnianie informacji z zakresu ochrony środowiska, wykonywana, np. przez wyspecjalizowane instytucje. **Nie obejmuje systemu edukacji narodowej.**

9.3 Działalności nie identyfikowane na poziomie "grupa"(symbole dwucyfrowe) klasyfikacji prowadzące do niepodzielnych wydatków - nakłady na środki trwałe w ochronie środowiska odnoszące się do kilku jednocyfrowych kategorii klasyfikacji.

9.4.1.1 Wymiana oświetlenia na energooszczędne – nakłady na wymianę oświetlenia na energooszczędne w obiektach i na terenie własnym oraz zmian oświetlenia ulic/*dróg* **mogą być traktowane jako nakłady na ochronę środowiska tylko wtedy, gdy jest ona jedynym celem podjęcia działań.**

10. GOSPODARKA WODNA

10.1 Ujęcia i doprowadzenia wody – nakłady na budowę i modernizację ujęć służących do poboru wody powierzchniowej, podziemnej i kopalnianej (również w energetyce zawodowej) oraz na wodną sieć magistralną i rozdzielczą (ujęcia, studnie, filtry, stacje pomp, doprowadzenia sieci wodociągowej - bez przyłączy do budynków i gospodarstw domowych), budowie laboratoriów kontroli jakości wody, w tym automatycznych stacji pomiaru jakości wód.

10.2 Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody.

Uwaga. W przypadku modernizacji stacji uzdatniania wody w efektach wykazuje się tylko przyrost wydajności.

10.3 Zbiorniki wodne - działanie polegające na budowie zbiorników retencyjnych - **sztucznych zbiorników wodnych, które powstają w wyniku zatamowania wód rzecznych przez zapórę wodną,** (poza zbiornikami przeciwpożarowymi i wyrównania dobowego) i stopni wodnych, żeglugowych i energetycznych oraz śluz i jazów.

Zadaniem zbiorników retencyjnych jest magazynowanie wody w okresach jej nadmiaru w celu wykorzystania jej w innym okresie.

Wykaz 3A

**KIERUNKI PONIESIONYCH NAKŁADÓW NA ŚRODKI TRWAŁE W OCHRONIE ŚRODOWISKA
I GOSPODARCE WODNEJ**

W „Załączniku do sprawozdań: F-03; SP; SG-01 – środki trwałe dotyczącym nakładów na środki trwałe w ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz uzyskanych efektów rzeczowych” należy wykazać tylko symbole i kierunki pisane kursywą.

Symbol	Objaśnienie symboli
1	2
	OCHRONA ŚRODOWISKA na podstawie Polskiej Klasyfikacji Statystycznej Dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska (patrz: Dz. U. z 1999 r. Nr 25, poz. 218)
1	OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I KLIMATU
1.1	Zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez modyfikację procesów technologicznych i zwiększenie efektywności wykorzystania energii
1.1.1	w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego
1.1.1.1	<i>nowe techniki i technologie spalania paliw</i>
1.1.1.1.1	<i>w tym modernizacja kotłowni i ciepłowni</i>
1.1.1.2	<i>dostosowanie układów zasilania i silników spalinowych do paliwa gazowego</i>
1.1.1.3	<i>niekonwencjonalne źródła energii</i>
1.1.2	w zakresie ochrony klimatu i warstwy ozonowej
1.1.2.1	<i>emisji gazów cieplarnianych oraz gazów, które niekorzystnie wpływają na warstwę ozonową stratosfery (dwutlenek węgla, metan, podtlenek azotu, freony i halony)</i>
1.2	Redukcja zanieczyszczeń pyłowych i gazów odlotowych
1.2.1	w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego
1.2.1.1	<i>zanieczyszczeń pyłowych</i>
1.2.1.2	<i>zanieczyszczeń gazowych innych aniżeli wymienione w poz. 1.2.2.1</i>
1.2.2	w zakresie ochrony klimatu i warstwy ozonowej
1.2.2.1	<i>emisji gazów cieplarnianych oraz gazów, które niekorzystnie wpływają na warstwę ozonową stratosfery (dwutlenek węgla, metan, podtlenek azotu, freony i halony)</i>
1.3	<i>Pomiary, kontrola, działalność laboratoriów itp. w zakresie zanieczyszczeń powietrza</i>
1.4	<i>Inne rodzaje działalności w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu (wymienić jakie)</i>
2	GOSPODARKA ŚCIEKOWA I OCHRONA WÓD
2.1	<i>Zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez modyfikację procesów technologicznych</i>
2.1.1	<i>w tym nowe techniki i technologie produkcji powodujące zmniejszenie ilości wytwarzanych ścieków oraz stężeń zanieczyszczeń i zmniejszenie ilości osadów ściekowych</i>
2.2	Sieć kanalizacyjna odprowadzająca
2.2.1	<i>ścieki</i>
2.2.2	<i>wody (ścieki) opadowe</i>
2.3	Oczyszczanie ścieków
2.3.1	<i>przemysłowych</i>
2.3.2	<i>komunalnych</i>
2.3.3	<i>indywidualne przydomowe</i>
2.3.4	<i>podczyszczanie ścieków przemysłowych</i>
2.4	<i>Oczyszczanie wód chłodniczych</i>
2.5	<i>Pomiary, kontrola, działalność laboratoriów itp. w zakresie ochrony wód</i>
2.6	<i>Pozostałe rodzaje działalności w zakresie gospodarki ściekowej i ochrony wód</i>
2.6.1	<i>systemy obiegowego zasilania wodą</i>

Symbol	Objaśnienie symboli
1	2
2.6.2	<i>zabezpieczenie przed przenikaniem do rzek, mórz oraz innych akwenów zanieczyszczeń powstających przy transporcie wodnym</i>
2.6.3	<i>utworzenie stref ochrony źródeł i ujęć wody</i>
2.6.4	<i>inne rodzaje działalności w zakresie gospodarki ściekowej i ochrony wód (wymienić jakie)</i>
3.	GOSPODARKA ODPADAMI
3.1	Zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez modyfikację procesów technologicznych
3.1.1	<i>w tym nowe techniki i technologie mało- i bezodpadowe</i>
3.2	Zbieranie odpadów i ich transport
3.2.1	<i>w tym odpadów komunalnych</i>
3.2.2	<i>selektywne zbieranie odpadów</i>
3.2.2.1	<i>w tym odpadów komunalnych</i>
3.3	Unieszkodliwianie i usuwanie odpadów niebezpiecznych
3.3.1	<i>spalanie odpadów komunalnych</i>
3.3.1.1	<i>w tym termiczne przekształcanie</i>
3.3.1.2	<i>spalanie odpadów z wyłączeniem komunalnych</i>
3.3.1.2.1	<i>w tym termiczne przekształcanie</i>
3.3.2	<i>składowanie</i>
3.3.2.1	<i>odpadów komunalnych</i>
3.3.2.2	<i>z wyłączeniem odpadów komunalnych</i>
3.3.3	<i>inne metody unieszkodliwiania i usuwania komunalnych odpadów niebezpiecznych</i>
3.3.3.1	<i>inne metody unieszkodliwiania i usuwania odpadów niebezpiecznych z wyłączeniem komunalnych</i>
3.4	Unieszkodliwianie i usuwanie odpadów innych niż niebezpieczne
3.4.1	<i>spalanie odpadów komunalnych</i>
3.4.1.1	<i>w tym termiczne przekształcanie</i>
3.4.1.2	<i>spalanie odpadów z wyłączeniem komunalnych</i>
3.4.1.2.1	<i>w tym termiczne przekształcanie</i>
3.4.2	<i>składowanie</i>
3.4.2.1	<i>odpadów komunalnych</i>
3.4.2.2	<i>z wyłączeniem odpadów komunalnych</i>
3.4.3	<i>inne metody unieszkodliwiania i usuwania odpadów komunalnych innych niż niebezpieczne</i>
3.4.3.1	<i>w tym kompostowanie</i>
3.4.3.2	<i>inne metody unieszkodliwiania i usuwania odpadów innych niż niebezpieczne z wyłączeniem komunalnych</i>
3.4.3.2.1	<i>w tym kompostowanie</i>
3.5	Pomiary, kontrola, działalność laboratoriów itp. w zakresie gospodarki odpadami
3.6	Pozostałe rodzaje działalności związane z gospodarką odpadami
3.6.1	<i>związane z recyklingiem i wykorzystywaniem odpadów</i>
3.6.2	<i>rekultywacja hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych</i>
3.6.3	<i>urządzenia do przeróbki i zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków</i>
3.6.4	<i>inne rodzaje działalności (wymienić jakie)</i>
4	OCHRONA I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI UŻYTKOWEJ GLEB, OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH
4.1	Zapobieganie infiltracji zanieczyszczeń
4.2	Oczyszczanie gleb i wód
4.3	Ochrona przed erozją i inną fizyczną degradacją

<i>Symbol</i>	<i>Objaśnienie symboli</i>
1	2
4.4	<i>Zapobieganie zasoleniu gleb oraz przywracanie właściwego zasolenia</i>
4.5	<i>Pomiary, kontrola, działalność laboratoriów itp. w zakresie ochrony i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrony wód podziemnych i powierzchniowych</i>
4.6	<i>Pozostałe rodzaje działalności związane z ochroną i przywróceniem wartości użytkowej gleb, ochrony wód podziemnych i powierzchniowych (wymienić jakie)</i>
5	ZMNIEJSZANIE HAŁASU I WIBRACJI (z wyłączeniem ochrony miejsc pracy)
5.1	Ochrona poprzez modyfikację źródeł hałasu /wibracji
5.1.1	<i>Ruch drogowy i kolejowy</i>
5.1.2	<i>Ruch powietrzny</i>
5.1.3	<i>Hałas przemysłowy i pozostały</i>
5.2	Budowa urządzeń anty-hałasowych i anty-wibracyjnych
5.2.1	<i>Ruch drogowy i kolejowy</i>
5.2.2	<i>Ruch powietrzny</i>
5.2.3	<i>Hałas przemysłowy i pozostały</i>
5.3	<i>Pomiary, kontrola, działalność laboratoriów itp. w zakresie ochrony przed hałasem i wibracjami</i>
5.4	<i>Pozostałe rodzaje działalności związane ze zmniejszeniem hałasu i wibracji (wymienić jakie)</i>
6	OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZU
6.1	<i>Ochrona i odbudowa gatunków i siedlisk</i>
6.2	<i>Ochrona naturalnego i półnaturalnego krajobrazu</i>
6.3	<i>Pomiary, kontrola, działalność laboratoriów itp. w zakresie bioróżnorodności i krajobrazu</i>
6.4	<i>Pozostałe rodzaje działalności związane z ochroną różnorodności biologicznej i krajobrazu (wymienić jakie)</i>
7	OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM (z wyłączeniem bezpieczeństwa zewnętrznego)
7.1	<i>Ochrona środowiska</i>
7.2	<i>Transport i unieszkodliwianie odpadów o wysokiej radioaktywności</i>
7.3	<i>Pomiary, kontrola, działalność laboratoriów itp. w zakresie ochrony przed promieniowaniem</i>
7.4	<i>Pozostałe rodzaje działalności związanych z ochroną przed promieniowaniem jonizującym (wymienić jakie)</i>
8	DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA
8.1	<i>Wszelka działalność badawczo-rozwojowa w zakresie dziedzin wcześniej wymienionych zarówno w sektorze publicznym jak i przedsiębiorstw</i>
8.2	<i>Pozostała działalność badawczo-rozwojowa związana ze środowiskiem (wymienić jakie)</i>
9	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA
9.1	<i>Administrowanie, zarządzanie środowiskiem</i>
9.2	<i>Działalność edukacyjna, szkoleniowa i informacyjna</i>
9.3	<i>Działalności nieidentyfikowane na poziomie "grupa"(symbole dwucyfrowe) klasyfikacji prowadzące do niepodzielnych wydatków</i>
9.4	Działalności gdzie indziej niesklasyfikowane
9.4.1	<i>oszczędzanie energii (wyłącznie w celu ochrony środowiska)</i>
9.4.1.1	<i>wymiana oświetlenia na energooszczędne</i>
9.4.1.2	<i>przedsięwzięcia energooszczędne dotyczące centralnego ogrzewania i ciepłej wody oraz docieplania budynków</i>
9.4.2	<i>inne działalności gdzie indziej niesklasyfikowane (wymienić jakie)</i>
10	GOSPODARKA WODNA
10.1	<i>Ujęcia i doprowadzenia wody</i>
10.2	<i>Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody</i>
10.3	<i>Zbiorniki i stopnie wodne</i>
10.4	<i>Regulacja i zabudowa rzek i potoków górskich</i>
10.5	<i>Obwałowania przeciwpowodziowe</i>
10.6	<i>Stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych</i>

Wykaz 3B

EFEKTY RZECZOWE ODDANYCH DO UŻYTKU ŚRODKÓW TRWAŁYCH SŁUŻĄCYCH OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ

W „Załączniku do sprawozdań: F-03; SP; SG-01 – środki trwałe dotyczącym nakładów na środki trwałe w ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz uzyskanych efektów rzeczowych” należy wykazać tylko symbole i kierunki pisane kursywą.

Symbol	Objaśnienie symboli	Jednostka miary	
		literowa	cyfrowa
1	2	3	4
	OCHRONA ŚRODOWISKA na podstawie Polskiej Klasyfikacji Statystycznej Dotyczącej Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska (patrz: Dz. U. z 1999 r. Nr 25, poz. 218)		
1	OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I KLIMATU		
1.1	Zdolność zainstalowanych urządzeń i instalacji do redukcji zanieczyszczeń :		
<i>1.1.1</i>	<i>pyłowych</i> wydajność	t/rok	034
<i>1.1.2</i>	<i>gazowych</i> wydajność	t/rok	034
1.2	Urządzenia do monitoringu powietrza		
<i>1.2.1</i>	<i>stacjonarne zlokalizowane na terenie zabudowanym</i>		
	- liczba punktów pomiarowych	szt.	020
	- liczba urządzeń pomiarowych	szt.	021
<i>1.2.2</i>	<i>stacjonarne zlokalizowane na terenie otwartym</i>		
	- liczba punktów pomiarowych	szt.	020
	- liczba urządzeń pomiarowych	szt.	021
<i>1.2.3</i>	<i>ruchome</i>		
	- liczba punktów pomiarowych	szt.	020
	- liczba urządzeń pomiarowych	szt.	021
2.	GOSPODARKA ŚCIEKOWA I OCHRONA WÓD		
2.1	Sieć kanalizacyjna		
<i>2.1.1</i>	<i>odprowadzająca ścieki (bez przykanalików)</i> długość	km ^{a)}	043
<i>2.1.2</i>	<i>przykanaliki</i> długość	km ^{a)}	043
	liczba	szt.	020
<i>2.1.3</i>	<i>odprowadzająca wody (ścieki) opadowe</i> długość	km ^{a)}	043
2.2	Oczyszczalnie ścieków		
2.2.1	Mechaniczne		
<i>2.2.1.1</i>	<i>oczyszczalnie ścieków przemysłowych</i> obiekty	szt.	020
	przepustowość	m ³ /dobę	060
<i>2.2.1.2</i>	<i>oczyszczalnie ścieków komunalnych</i> obiekty	szt.	020
	przepustowość	m ³ /dobę	060
	równoważna liczba mieszkańców	RLM ^{b)}	061
2.2.2	Biologiczne (z wyjątkiem komór fermentacyjnych)		
<i>2.2.2.1</i>	<i>oczyszczalnie ścieków przemysłowych</i> obiekty	szt.	020
	przepustowość	m ³ /dobę	060
<i>2.2.2.2</i>	<i>oczyszczalnie ścieków komunalnych</i> obiekty	szt.	020
	przepustowość	m ³ /dobę	060
	równoważna liczba mieszkańców	RLM ^{b)}	061
2.2.3	Oczyszczalnie o podwyższonym stopniu oczyszczania (w tym chemiczne)		
<i>2.2.3.1</i>	<i>oczyszczalnie o podwyższonym stopniu oczyszczania ścieków przemysłowych</i> obiekty	szt.	020
	przepustowość	m ³ /dobę	060
<i>2.2.3.1.1</i>	<i>w tym chemiczne</i> obiekty	szt.	020
	przepustowość	m ³ /dobę	060
<i>2.2.3.2</i>	<i>Oczyszczalnie o podwyższonym stopniu oczyszczania ścieków komunalnych</i> obiekty	szt.	020
	przepustowość	m ³ /dobę	060
	równoważna liczba mieszkańców	RLM ^{b)}	061

^{a)} Z jednym znakiem po przecinku. ^{b)} Równoważną liczbę mieszkańców (RLM) należy podać według dokumentacji technicznej lub obliczyć (w przypadku braku) dzieląc przyjęty w tej dokumentacji dobowy ładunek BZT₅ w ściekach dopływających do oczyszczalni przez ładunek BZT₅ pochodzący od 1 mieszkańca, tj. 60g O₂/dobę. ^{c)} Indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków są to indywidualne instalacje o przepustowości nieprzekraczającej 7,5 m³/dobę, do oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych odprowadzanych z gospodarstw domowych i/lub rolnych niepodłączonych do zbiorczej sieci kanalizacyjnej.

Symbol	Objaśnienie symboli		Jednostka miary	
			literowa	cyfrowa
1	2		3	4
2.2.3.2.1	<i>w tym chemiczne</i>	obiekty	szt.	020
		przepustowość	m ³ /dobę	060
		równoważna liczba mieszkańców	RLM ^{b)}	061
2.2.4	<i>Komory fermentacyjne</i>	obiekty	szt.	020
		przepustowość	m ³ /dobę	060
2.3	Urządzenia do monitoringu w zakresie gospodarki ściekowej i ochrony wód			
2.3.1	<i>stacjonarne zlokalizowane na terenie zabudowanym</i>	- liczba punktów pomiarowych	szt.	020
		- liczba urządzeń pomiarowych	szt.	021
2.3.2	<i>stacjonarne zlokalizowane na terenie otwartym</i>	- liczba punktów pomiarowych	szt.	020
		- liczba urządzeń pomiarowych	szt.	021
2.3.3	<i>ruchome</i>	- liczba punktów pomiarowych	szt.	020
		- liczba urządzeń pomiarowych	szt.	021
2.4	Inne efekty rzeczowe w zakresie gospodarki ściekowej i ochrony wód			
2.4.1	<i>indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków^{c)}</i>	obiekty	szt.	020
		przepustowość	m ³ /dobę	060
2.4.2	<i>Podczyszczalnie ścieków przemysłowych</i>	obiekty	szt.	020
		przepustowość	m ³ /dobę	060
2.4.3	<i>Obiegowy system zasilania wodą</i>	pojemność instalacji	m ³	060
3	GOSPODARKA ODPADAMI			
3.1	Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych			
3.1.1	<i>unieszkodliwianie fizyko-chemiczne</i>	liczba obiektów	szt.	020
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.1.2	<i>unieszkodliwianie poprzez przekształcanie termiczne</i>	liczba obiektów	szt.	020
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.1.3	<i>unieszkodliwianie biologiczne</i>	liczba obiektów	szt.	020
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.1.4	<i>kondycjonowanie odpadów promieniotwórczych</i>	liczba obiektów	szt.	020
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.1.5	<i>inne metody unieszkodliwiania odpadów (wymienić jakie)</i>	liczba obiektów	szt.	020
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.2	Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów innych niż niebezpieczne:			
3.2.1	<i>unieszkodliwianie fizyko-chemiczne</i>	liczba obiektów	szt.	020
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.2.2	<i>spalanie odpadów komunalnych lub podobnych</i>	liczba obiektów	szt.	020
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.2.3	<i>spalanie odpadów przemysłowych</i>	liczba obiektów	szt.	020
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.2.4	<i>unieszkodliwianie biologiczne</i>	liczba obiektów	szt.	020
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.2.4.1	<i>w tym do kompostowania</i>	liczba obiektów	szt.	020
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.2.5	<i>inne metody unieszkodliwiania odpadów (wymienić jakie)</i>	liczba obiektów	szt.	020
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.3	Urządzenia do usuwania odpadów			
3.3.1	<i>składowiska dla wszystkich rodzajów odpadów z wyłączeniem komunalnych</i>	liczba obiektów	szt.	020
		powierzchnia	ha ^{a)}	052
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.3.2	<i>składowiska dla odpadów komunalnych</i>	liczba obiektów	szt.	020
		powierzchnia	ha ^{a)}	052
		wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034

Symbol	Objaśnienie symboli	Jednostka miary		
		literowa	cyfrowa	
1	2	3	4	
3.3.3	<i>składowiska tylko dla odpadów niebezpiecznych</i>	liczba obiektów powierzchnia wydajność (pojemność projektowa)	szt. ha ^{a)} t/rok	020 052 034
3.3.4	<i>składowiska specjalnie zabezpieczone/podziemne</i>	liczba obiektów powierzchnia wydajność (pojemność projektowa)	szt. ha ^{a)} t/rok	020 052 034
3.3.5	Inne rodzaje urządzeń i działalności związane z usuwaniem odpadów	liczba obiektów powierzchnia wydajność (pojemność projektowa)	szt. ha ^{a)} t/rok	020 052 034
3.3.5.1	<i>wykorzystanie gospodarcze odpadów z wyłączeniem odpadów komunalnych,</i>	wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.3.5.2	<i>wykorzystanie gospodarcze odpadów komunalnych</i>	wydajność (pojemność projektowa)	t/rok	034
3.3.5.3	<i>rekultywacja hałd, wysypisk i stawów osadowych oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych</i>	powierzchnia	ha ^{a)}	052
3.3.5.4	<i>do przeróbki i zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków</i>	w suchej masie	t/rok	034
3.3.5.5	<i>inne rodzaje urządzeń do usuwania odpadów (wymienić jakie)</i>	liczba obiektów powierzchnia wydajność (pojemność projektowa)	szt. ha ^{a)} t/rok	020 052 034
4	OCHRONA I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI UŻYTKOWEJ GLEB, OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH			
4.1	Urządzenia “końca rury”			
4.1.1	<i>uszczelnianie gruntu łącznie z rowami i wałami, systemy odwadniające</i>	liczba	szt.	020
4.1.2	<i>zbiorniki dla odpływów, strat, przecieków wód podziemnych</i>	liczba pojemność	szt. m ³	020 060
4.1.3	<i>udoskonalanie magazynów podziemnych i urządzeń transportowych w celu ochrony wód podziemnych i gleby</i>	liczba	szt.	020
4.1.4	<i>usuwanie magazynów podziemnych i urządzeń transportowych w celu ochrony wód podziemnych i gleby</i>	liczba	szt.	020
4.2	<i>Transport cysternowy, zabezpieczenie systemów transportowych dla produktów niebezpiecznych oraz inne urządzenia zintegrowane</i>	obiekty	szt.	020
5	ZMNIEJSZANIE HAŁASU I WIBRACJI			
5.1	Bariery przeciw hałasowi:			
5.1.1	<i>drogowemu</i>	długość	km ^{a)}	043
5.1.2	<i>szynowemu</i>	długość	km ^{a)}	043
5.1.3	<i>lotniczemu</i>	długość	km ^{a)}	043
5.2	<i>Urządzenia do monitoringu w zakresie zmniejszania hałasu</i>	liczba punktów pomiarowych liczba urządzeń pomiarowych	szt. szt.	020 021
6	GOSPODARKA WODNA			
6.1	<i>Ujęcia wody:</i>	wydajność na dobę	m ³	060
6.2	<i>Uzdatnianie wody:</i>	wydajność na dobę	m ³	060
6.3	<i>Sieć wodociągowa (magistralna i rozdzielcza)</i>	długość	km ^{a)}	043
6.4	<i>Zbiorniki wodne:</i>	obiekty pojemność całkowita	szt. m ³	020 060
6.5	<i>Regulacja i zabudowa rzek</i>	długość	km ^{a)}	043
6.6	<i>Obwałowania przeciwpowodziowe (budowa i modernizacja)</i>	długość	km ^{a)}	043
6.7	<i>Zabudowa potoków górskich</i>	długość	km ^{a)}	043
6.8	<i>Stopnie wodne</i>	liczba	szt.	020
6.9	<i>Stacje pomp na zawałach</i>	liczba	szt.	020

a) Z jednym znakiem po przecinku.